REISERAPPORT

Mitt diplomprosjekt ved Arkitektskolen Aarhus er et forslag til en moderne fortolkning av en seter som produserer ost i Norangsdalen i Ørsta kommune. I den forbindelse har jeg vært på studietur til Norangsdalen fra den 8.-10. april 2022.

Seterdrift er en tradisjonell måte å benytte seg av lokale ressurser og utmarksområder for å produsere melk og andre meieriprodukter. Dessverre er dette en kultur som står i fare for å forsvinne, ettersom mer og mer seterdrift blir lagt ned. I Norge har det på sitt meste vært over 100.000 aktive setre. I dag er tallet rundt 900, altså en nedgang på over 99%. Dette er synd da seterdrift er med på å forhindre gjengroing av natur, skape et rikt biologisk mangfold, fremme god dyreveldferd og holde liv i svært lange tradisjoner som har sørget for lokal matproduksjon. Ettersom seterdrift representerer flere bærekraftige aspekter, samt en tradisjonslang kulturhistorie, er dette noe som er verdt å ta vare på for tiden som kommer.

Mitt prosjekt er lokalisert i den nordre ende av Norangsdalen. En dal som er kjent for sin vakre natur, men også tidligere seterdrift, hvor det fortsatt finnes deler av gamle setre, i tillegg til ruinene av den oversvømte seteren som i dag ligger under Lygnstøylvatnet. Dalen innehar også to historiske hoteller, og flere gårder som den nyfortolkede seteren tenkes å knyttes opp mot. Dalen former en særlig romdannende karakter, med sine bratte fjell som reiser seg på begge kanter, og på det smalleste kun ligger 300 meter fra hverandre. Som en del av prosjektet har en studietur til Norangsdalen blitt gjennomført. Reisens formål var å studere spor av historiske lag gjennom undersøkelser av eksisterende bebyggelse, landskap og infrastruktur. Videre var målsettingen å komme frem til en aktuell tomteplassering av den nyfortolkede seteren. Å oppleve stedet fysisk var også en særdeles viktig faktor i forhold til å forstå landskapets proporsjoner og utstrekning.

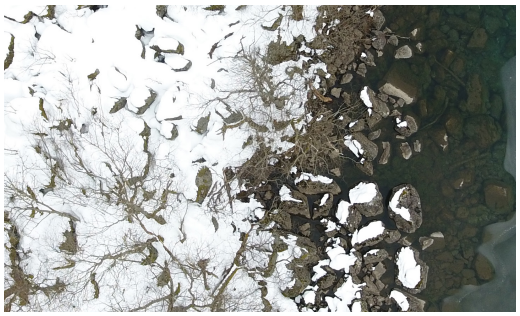

Turen ble gjennomført i spektakulære (men raskt skiftende) vinteromgivelser, og ble dokumentert gjennom fotografering med drone og kamera, samt skissering. Turen sørget for en økt stedsforståelse, samt avdekning av interessante spor fra fortiden. Bilde 1 viser for eksempel antydninger av den gamle veien, som i dag er lagt under vann, samt den nye veien, som er hovedferdselsåren gjennom dalen i dag. Sporene, som i dag er delvis gjengrodd av naturen, ga tanker om hvordan livet kan ha vært her da setrene var i drift på 1800-tallet.

Dokumentasjon og stedsopplevelsen har gitt grunnlag for å utvikle prosjektet videre, med en større forståelse av de fysiske og kulturelle forholdene i Norangsdalen. Dette har vært en svært inspirerende og vellykket tur!